

EL GUST PER LA LECTURA 2018-2019

CICLE INICIAL D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

MALEÏT I EMBRUIXAT

CORNELIA FUNKE

GUIA DIDÀCTICA

El Gust per la lectura 2018-2019
Cicle inicial d'educació primària

MALEÏT I EMBRUIXAT

GUIA DIDÀCTICA

Sub-direcció General de Llengua i Plurilingüisme
Servei d'Immersió i Acolliment Lingüístics

M. Pilar Arnáiz Pérez

Maig de 2018

Atès el caràcter docent d'aquesta publicació, per a la citació de fragments de textos d'altri i la reproducció de fotografies procedents d'obres publicades (de les quals se cita adequadament la font i el nom de l'autor) ens acollim al dret de citació reconegut a l'article 32.1 del Text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i a l'article 10.2 del Conveni de Berna per a la Protecció de les obres literàries i artístiques, de 9 de setembre de 1886; i, per tant, està exempt de la necessitat d'autorització i abonament dels drets d'autor.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional de Creative Commons](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca). Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>

ÍNDIX

1. Introducció	4
2. Què hi podeu trobar en aquesta guia?	4
3. Presentació de <i>Maleït i embruixat</i>	4
4. L'autora i il·lustradora: Cornelia Funke	5
5. En què es fonamenta la proposta didàctica?	7
5.1. L'ambient de lectura	7
5.2. Les modalitats de lectura.....	8
5.3. Parlar sobre la lectura	10
5.4. El procés lector. Estratègies de lectura	11
5.5. Transversalitat de la proposta	11
5.6. El meu llibre màgic, quadern d'escriptura personal	11
5.7. Lèxic i llenguatge literari	12
5.8. Compromís lector. <i>Mission book</i>	13
5.9. Reflexió metacognitiva	13
6. Guia d'activitats del quadern de l'alumnat	14
6.1. Abans de començar a llegir	14
6.2. Mentre llegim.....	17
6.3. Després de la lectura.....	24
7. Quadre resum d'activitats	28
8. Material complementari	33
9. Bibliografia i webgrafia	46

1. Introducció

El programa El Gust per la Lectura té per objectiu global la formació de bons lectors i lectores. El gust per llegir és una actitud emocional que es desenvolupa condicionada per l'experiència que hagin tingut els infants i joves amb els llibres al llarg del temps. Forma part de la nostra tasca i la nostra responsabilitat com a docents col·laborar en la construcció d'aquesta actitud. Ho aconseguirem en major o menor grau en funció del valor i la importància que nosaltres mateixos atorguem a la lectura, i de la nostra capacitat per encomanar aquesta afició i captivar els alumnes a partir de les situacions que hem creat a l'aula.

Doncs què esperem?

Transformem el moment de llegir en un moment únic que transporti l'alumne fora de les parets de l'aula! És en aquesta línia que hem situat aquesta guia, amb l'objectiu que els alumnes puguin descobrir nous mons i vivències que els aportin estones plaents i estimulants, que puguin conèixer un nou llibre que els ajudi a millorar el seu nivell lector i, alhora, que puguin créixer personalment.

La guia didàctica que teniu a les mans és una proposta, que més que imposar vol suggerir, de manera flexible. No hi ha res més gratificant per al docent que crear la seva pròpia guia per acompanyar l'alumne en aquesta aventura: no cal que seguiu fil per randa totes les activitats que presentem. Llegiu, trieu, cerqueu i creeu el vostre propi material, tenint en compte les necessitats, les possibilitats i les preferències dels alumnes. D'aquesta manera l'aventura de gaudir de la lectura serà doble; la dels vostres alumnes i la de vosaltres mateixos.

2. Què hi podeu trobar en aquesta guia?

La guia està estructurada en quatre parts: la presentació del llibre *Maleït i embuixat* i de l'autora, Cornelia Funke; una segona part on es desenvolupen les bases que fonamenten la proposta didàctica; una tercera part on es descriuen les activitats del quadern de l'alumnat; i la darrera, on trobareu una proposta de materials per muntar un racó a l'aula sobre el conte treballat.

3. Presentació de *Maleït i embuixat*

Maleït i embuixat relata la història de la Bruna, una bruixa molt peculiar. Un dia, li van venir ganes de menjar patates i les va anar a collir a l'hort, però eren massa petites. Per solucionar-ho, va recórrer a la màgia. Va fer servir un encanteri, però no li va funcionar. De sobte, es va anar encogint fins a fer-se molt petita. La Bruna havia caigut víctima del seu propi encanteri!

Per posar remei i tornar a la normalitat, necessitava pèls de gat, però hi havia un problema: ni a ella ni als seus fidels amics els agradaven els gats. Així que finalment va volar amb la seva escombra màgica fins a trobar un gat a la porta d'una casa. El gat estava dormint i, quan la Bruna estava a punt d'agafar-li un grapat de pèls, el gat es va

tombar, i la Bruna va haver de fer servir un altre encanteri perquè tornés a adormir-se. Va aprofitar per agafar els pèls de gat, però no tot podia ser tan fàcil. La Bruna es va trobar amb un altre entrebanc. La nena de la casa va aparèixer i la va agafar.

Després de desempallegar-se de la nena, la Bruna va fugir amb la seva escombra i els pèls de gat cap a casa seva. Va agafar els pèls de gat, l'aigua i un ou, i els va ficar dins l'olla per fer-ne una poció. Amb l'ajuda de la cabra, el gripau i les seves paraules màgiques la Bruna va saltar dins l'olla i es va tornar a fer gran, però amb un petit canvi, ara ja no era pèl-roja, sinó que tenia els cabells ben blaus.

Maleït i embruixat és un relat senzill i divertit, acompanyat d'una lletra adequada i d'unes il·lustracions molt ben aconseguides.

És una història plena d'imaginació i d'humor, que connecta amb el món fantàstic dels nens i nenes. La temàtica és molt freqüent en les lectures que fan els infants d'aquestes edats: el món de les bruixes. La lectura i les imatges transporten els lectors a un escenari situat en el món de la fantasia. Els personatges dels animals que acompanyen la Bruna, els objectes de la casa, la cuina... tot està impregnat d'un toc fantàstic.

Entre d'altres, cal destacar alguns aspectes d'interès:

- La història és àgil, els paràgrafs són curts, la qual cosa en facilita la lectura i la comprensió.
- El relat està ple dels encanteris que fa la Bruna. Són divertits de llegir pel seu to humorístic i per la musicalitat que desprenen amb les seves rimes.
- Els dibuixos de l'autora han aconseguit crear un conte amè, imaginatiu i fàcil de seguir.
- Es pot destacar, com a valor, l'actitud, la iniciativa i el caràcter dinàmic i atrevit de la Bruna, que té confiança en si mateixa, és valenta i planta cara als entrebancs.
- *Maleït i embruixat* ofereix la possibilitat que els lectors identifiquin les actituds i comportaments positius de la protagonista. El personatge de la Bruna no és el recurrent de les bruixes de la literatura infantil. És una bruixa divertida, valenta, optimista i atrevida.

4. L'autora i il·lustradora: Cornelia Funke

Cornelia Funke és una escriptora alemanya de literatura infantil i juvenil, nascuda el 10 de desembre del 1958 a Dorsten, Westfàlia. Autora de vendes milionàries a tot el món, Funke amb freqüència ha estat comparada amb l'escriptora britànica J.K. Rowling, autora de la saga de Harry Potter.

De petita volia ser astronauta. També desitjà convertir-se en pilot o viure amb els pèl·lors. Quan era petita, hi havia un dia a la setmana que era màgic per a ella: el dia de la visita, amb el seu pare, a la biblioteca municipal del seu poble, per demanar una pila de llibres. Per poder arribar a les lleixes hi havia una escala de cargol. Per a Cornelia la biblioteca era com una caseta dalt d'un arbre.

Va estudiar Pedagogia i il·lustració a la universitat. Va treballar tres anys com a treballadora social per a nens desafavorits. Durant aquest temps va tenir la idea d'escriure històries per a infants. També va treballar com a dissenyadora de jocs de taula i il·lustradora de contes infantils. Però l'avorrien les històries que havia d'il·lustrar, de manera que es va animar a escriure els seus propis contes. Als trenta-cinc anys comença a dedicar-se a l'escriptura de manera regular. Necessitava escriure, dibuixar i dissenyar.

Abans de traslladar-se als Estats Units, treballà per al canal alemany ZDF, escrivint guions per a la televisió. El maig de 2005 es traslladà d'Hamburg a Los Angeles amb el seu marit, Rolf, i els seus fills, Anna (nascuda el 1990, que llegia tots els seus llibres abans de la seva publicació) i Ben (nascut el 1994). El seu home va morir d'un càncer el 2006, quan només feia un any que vivien a Los Angeles.

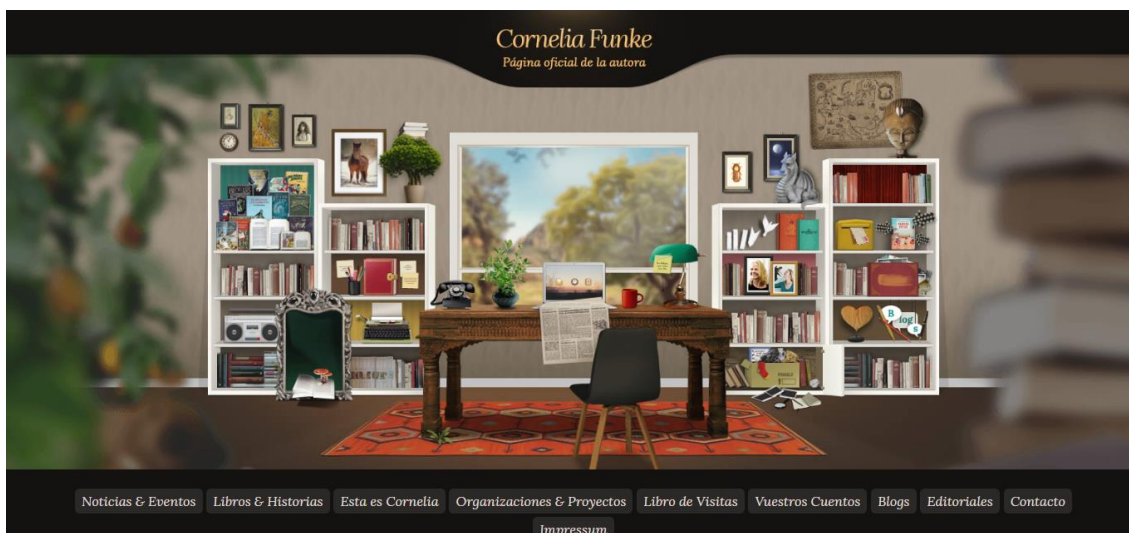
El primer èxit internacional li va arribar amb la publicació, l'any 2000, de la novel·la d'aventures i intrigues *El senyor dels lladres*. Després va seguir amb la trilogia *Món de tinta*, formada per les novel·les *Cor de tinta* (2003), *Sang de tinta* (2005) i *Mort de tinta* (2007). Aquesta trilogia la va consolidar com a escriptora i la va convertir en una de les cent persones més influents del món, segons la revista *Time*. Algunes de les seves obres s'han portat al cinema i al teatre.

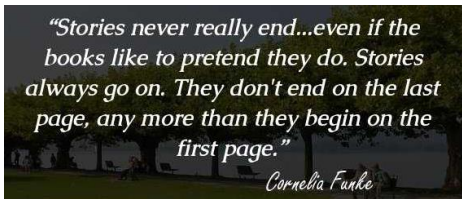
En l'obra de Cornelia Funke destaquen molts altres llibres d'èxit, com ara *El cavaller del drac*, la sèrie «Les gallines boges», a més de títols com *Quan el Pare Noel va caure del cel*, *Igraine la valenta*, *Deixeu en pau la Mississipi!*, *No hi ha galetes per als follets*, *El lladre de gorres*, etc.

«Reckless» és la sèrie més nova de l'autora. Narra les aventures en un món paral·lel fantàstic al qual s'accedeix a través d'un mirall. En formen part els llibres *Carn de pedra* (2010), *Ombres vivents* (2012) i *El fil d'or* (2016).

En total, la seva bibliografia comprèn una quarantena de llibres, que han estat traduïts a més de trenta idiomes. Ha rebut nombrosos premis, sobretot a Alemanya (*Cor de tinta* fou guardonat el 2004 com el millor llibre de literatura juvenil) i als Estats Units, on l'autora té un gran reconeixement.

Funke té una pàgina web molt interessant. <http://www.corneliafunke.com/es> [Consulta: 16/07/2018].

Les històries no acaben mai... encara que els llibres sí que s'acabin. Les històries continuen sempre. No acaben a l'última pàgina, ni comencen a la primera.

Cornelia Funke

5. En què es fonamenta la proposta didàctica?

5.1. L'ambient de lectura

Pensem per un moment quin és el nostre lloc preferit per llegir

Per poder desenvolupar el gust per la lectura cal crear un clima especial. Diem clima en sentit ampli. Cal un espai, no només físic, sinó també curricular. Un temps, unes hores setmanals. Un temps que, probablement, si volem seguir la proposta, implicarà deixar de fer altres activitats. La proposta didàctica ha estat elaborada d'acord amb el currículum de Primària, tenint en compte que l'hàbit lector s'ha d'introduir amb un enfocament lúdic i gratificant, però amb la consciència que a través de la lectura també s'aprenen diferents continguts. El treball de *Maleït i embruixat* fa possible abordar aprenentatges competencials.

Si, com diu Emili Teixidor, la lectura s'encomana per seducció, hem de proporcionar una atmosfera que faciliti un clima afectiu, relaxat, càlid, que propiciï la lectura i la faci agradable. Hi ha moltes maneres de crear aquest ambient i cada docent haurà de buscar quina s'adapta millor a les seves circumstàncies. Potser s'hauran de crear certes litúrgies, com canviar de lloc o d'aula, o bé, modificar la distribució física d'aquesta perquè els alumnes estiguin còmodes, tancar tots els llums i encendre'n un de sobretaula, posar una música suau o d'intriga...

Quan parlem d'ambient, també ens referim a crear un espai viu degudament decorat on poder recopilar i plasmar aspectes que van sorgint en el transcurs de la lectura i treball del llibre: objectes característics dels personatges o dels llocs, fotografies dels personatges i dels espais, exposició d'altres llibres o materials relacionats (pel·lícules, contes, imatges, jocs, disfresses...), propostes plàstiques que poden sorgir a mesura que s'avança en la lectura, etc.

Recomanem organitzar un *racó* dedicat al llibre, que pot romandre un cert temps, un cop se n'hagi fet la lectura. A l'apartat 8 de la guia, hi podeu trobar algunes propostes.

Però es pot fer un pas més i recrear un ambient d'aventura dins de la classe o bé en una aula annexa amb capacitat de restar permanent durant una temporada mentre duri l'activitat. En aquest cas us proposem construir un pàrquing d'escombres. L'escombra és l'eina bàsica de qualsevol bruixa que vulgui fer honor al seu nom. Les bruixes sovint fan trobades per intercanviar secrets i encanteris.

Us imagineu 25 bruixes i bruixots reunits? Sabeu com fan les trobades? Doncs posen totes les escombres en forma de rotllana i s'hi fiquen a dins per intercanviar els conjurs.

Construirem una escombra per a cada alumne de la classe, amb piques i cons del material d'educació física o psicomotricitat. Posarem la pica dins del con simulant una

escombra i després amb paper d'emballar dibuixarem la part baixa de l'escombra que retallarem i enganxarem al con. Un cop tinguem totes les escombres construïdes, les posarem en rotllana simulant l'espai de lectura. Com a complement, poden dur un barret de bruixa o bruixot.

5.2. Les modalitats de lectura

La proposta està pensada per a alumnes de cicle inicial. En aquest nivell educatiu, els alumnes, en general, estan en ple desenvolupament de l'aprenentatge de la lectura. Aquest procés ja sabem que depèn de moltes variables, i entre elles està el procés maduratiu dels infants. Tenint en compte, doncs, que ens podem trobar amb diferents nivells lectors dins de l'aula, cal ser molt curós a l'hora d'enfocar la lectura del llibre. És per aquesta raó que suggerim que la primera lectura la faci sempre el docent en veu alta. No oblidem que el principal objectiu és desvetllar el gust per la lectura i el paper del docent és clau com a model, animador i creador d'un ambient que convidi a gaudir de la lectura. Després ja podem passar a fer altres modalitats de lectura com la lectura en parella, relectures individuals i lectura en veu alta.

Lectura compartida

Implica la interacció entre els lectors per parlar del llegit. Dins d'aquesta modalitat es proposen activitats de:

- a) lectura del docent;
- b) lectura en veu alta per part de l'alumnat (i la lectura en parella)
- c) lectura assistida: lectura autònoma i individual (relectura)

a) Lectura del docent

Amb quina freqüència els alumnes ens senten llegir a nosaltres textos que no siguin enunciats d'exercicis?

Llegir en veu alta als nens i nenes és essencial per ajudar-los a convertir-se en lectors. El mestre és el model de lectura per excel·lència. És molt probable que una gran part del nostre alumnat no disposi d'un model lector fora de l'escola, per aquesta raó és imprescindible que els alumnes participin de la lectura del mestre.

El mestre ha de ser model lector, ha de regalar moments de lectura, ha de compartir i n'ha de parlar. Amb la seva lectura, el docent ha d'aconseguir que els alumnes entrin en el món de la nostra protagonista.

Volem aconseguir que *Maleït i embuixat* esdevingui una invitació a la lectura que serveixi per descobrir un món fantàstic i màgic on els alumnes puguin imaginar, crear i identificar-se. Per aquest motiu, com hem dit anteriorment, recomanem que la lectura la faci íntegrament el docent. I això demana que prèviament l'hagi preparada i assajada, hagi pensat des d'on la farà i com se situaran els alumnes, quins gestos acompanyaran la lectura, quins silencis introduirà, quan i com s'ensenyaran les imatges.

No és recomanable la improvisació si respectem l'audiència que tenim al davant. Això vol dir que, malgrat que som adults i som lectors experts, també ens cal assajar prèviament la lectura. S'hauria de vetllar perquè no hi hagi interrupcions que trenquin

l'encís d'un moment especial durant el temps dedicat a la lectura. Iniciatives com la de penjar a la porta un cartell semblant al dels hotels que digui "sisplau no entreu, estem llegint", en són un bon exemple.

b) La lectura en veu alta dels alumnes

Us en recordeu, de quan de petits havíem de llegir en veu alta davant de tota la classe?

Tots tenim records de l'experiència de la lectura en veu alta que es feia a les aules quan anàvem a escola, i probablement per a molts de nosaltres no van ser gaire plaents. La lectura en veu alta és una de les activitats que poden ser més determinants a l'hora de construir la imatge com a lectors (autoconcepte lector). Per tant, cal ser molt curosos quan plantejem activitats d'aquesta mena. Quan un llegeix per als altres, la preparació de la lectura és imprescindible. L'objectiu és que obtinguin plaer tant el que llegeix com el que escolta. No volem provocar malestar als alumnes posant-los en una situació incòmoda. Per això és important ensenyar-los a preparar i assajar la lectura en veu alta, i evitar situacions on hagin de llegir de forma improvisada. El modelatge del docent i les pràctiques compartides en gran grup són activitats clau perquè l'alumne després sigui capaç de fer-ho sol. Algunes orientacions que es poden donar:

- Llegir el text en silenci mirant d'entendre'l.
- Subratllar o encerclar les paraules menys conegudes, i repetir-les en veu alta unes quantes vegades.
- Encerclar els sons que costen de pronunciar o que fan llegir més a poc a poc.
- Buscar i assajar els signes de puntuació: punts, comes, signes d'admiració, interrogació...
- Jugar una mica amb la intensitat de la veu per donar expressivitat al text. Si cal, es poden subratllar les paraules que es vulguin emfasitzar més.
- Vocalitzar: llegir amb un llapis a la boca per fer l'esforç que se'ns entengui.
- Assajar la lectura tot sol.
- Rellegir el text en veu alta i en silenci.
- Gravar-lo.
- Assajar la lectura davant d'algú (posició del cos, velocitat, to de veu...).

Lectura en parella

L'objectiu de la lectura en parella és que un alumne llegeixi a l'altre. Els alumnes decideixen quina part llegirà cadascun, ho assagen, s'ajuden i, si es considera adient, ho poden llegir en veu alta per a tot el grup classe. Si creiem que tindran dificultats per triar el paràgraf o fragment a llegir, els el podem donar nosaltres.

c) Lectura assistida

Aquest tipus de lectura ajuda els alumnes a millorar la fluïdesa lectora. Una de les modalitats que es pot utilitzar és la lectura coral, on la mestra llegeix en veu alta amb els alumnes mentre va assenyalant el que va llegint.

Una altra modalitat que es pot fer és la lectura amb eco, la mestra llegeix una frase i els alumnes la repeteixen.

Ambdues modalitats es poden utilitzar en la lectura dels encanteris que fa la protagonista de la història.

Lectura autònoma i individual (relectura)

Pensem que la lectura individual d'un llibre és un moment de plaer personal? Propiciem aquest moment amb els infants?

Entenem per lectura autònoma la lectura silenciosa en què és el mateix alumne qui va llegint al seu ritme. En el cas de *Maleït i embruixat*, es proposa que disposin d'un temps perquè puguin fer-ne la relectura del llibre que s'ha compartit prèviament.

La relectura de textos en el cicle inicial també ajuda a millorar la fluïdesa lectora. Els alumnes ja coneixen el text i poden centrar-se més en la descodificació i fluïdesa de la lectura i no tant en la comprensió del mateix. Els aporta més seguretat i motivació per llegir, afavorint el desenvolupament de l'hàbit lector i l'autoimatge de persona lectora.

5.3. Parlar sobre la lectura

Parlem amb les nostres amistats de les lectures que fem?

La lectura autònoma i individual sense parlar-ne després pot ajudar a la fluïdesa, però no desenvolupa el gust per la lectura.

Està comprovat que un dels factors que afavoreixen el gust per llegir són les interaccions orals al voltant de la lectura. I aquesta sensació segur que vosaltres també l'heu experimentat. El fet de poder compartir amb altres persones l'impacte que us ha provocat un llibre, el que us ha fet sentir, si us n'ha agradat el final, si a estones se us ha fet feixuc..., en resum, parlar-ne ajuda a crear vincles al voltant de la lectura i a consolidar-se com a lectors.

Dediquem unes quantes activitats del quadern de l'alumne de *Maleït i embruixat* a parlar sobre el llibre, a posar en comú les opinions i els sentiments que els suscita. Aquest temps per parlar del llibre no s'ha de confondre amb un temps de conversa centrada en el control de la comprensió del text, amb les preguntes habituals que se solen fer després d'haver llegit un text.

Fem un incís per recomanar la proposta d'Aidan Chambers. En el seu llibre *Dime* planteja un tipus de conversa literària especial, en què les interaccions dels alumnes en són el més important. Chambers proposa un seguit de preguntes que ajudaran a gestionar la conversa per arribar a assolir l'objectiu principal: parlar bé del que s'ha llegit. L'autor proposa que es parteixi de tres tipus diferents de preguntes. Les preguntes bàsiques són si els ha agradat o no, si hi ha alguna cosa que els hagi desconcertat i també aquelles dirigides a buscar connexions amb les seves experiències personals o amb altres lectures. Després proposa que es continuï amb preguntes generals, que proporcionen comparacions i opinions que donen suport a la

comprensió. Finalment, acaba amb les preguntes especials, que dirigeixen la conversa cap a peculiaritats que encara no han sorgit.

5.4. El procés lector. Estratègies de lectura

Som conscients que mentre llegim posem en marxa una sèrie d'estratègies lectores?

S'ha estructurat la lectura *Maleït i embriuat* en tres moments, que coincideixen amb el procés lector: abans de llegir (en què l'objectiu és motivar, fomentar l'interès per la lectura, fer una primera aproximació i descoberta del llibre i de primeres hipòtesis sobre el seu contingut), mentre llegim (es pretén guiar l'alumnat a través de la lectura i reflexionar gradualment per construir conjuntament el sentit de la història) i després de llegir (on s'acaba reflexionant sobre la lectura).

Les sessions de lectura van acompanyades d'una proposta d'activitats per capítols que es poden ampliar o reduir en funció de la dinàmica lectora generada. Recordem que l'objectiu principal és desenvolupar el gust per la lectura i no fer tots els exercicis del quadern.

A través dels exercicis proposats volem treballar les diferents estratègies lectores: formular i comprovar hipòtesis, fer inferències, establir connexions, visualitzar, fer-se preguntes, recapitular, autoregular la comprensió i reorganitzar la informació per integrar-la.

5.5. Transversalitat de la proposta

Podem aprofitar la lectura d'un llibre per treballar continguts més enllà de l'àrea de llengua?

Les activitats proposades, tot i estar centrades en l'àmbit lingüístic, pretenen abordar altres àmbits com el de l'educació en valors, l'àmbit matemàtic, el coneixement del medi, l'àmbit artístic i el digital.

5.6. El meu llibre màgic, quadern d'escriptura personal

Hem pensat quants escrits fem al dia i de quina mena? Quins ens resulten plaents i estimulants?

La lectura i l'escriptura estan molt relacionades. S'ha volgut dedicar un espai per desenvolupar el gust per l'escriptura. Per aquesta raó us proposem un quadern annex, que hem titulat *El meu llibre màgic*.

L'objectiu d'aquest espai és que els nostres alumnes descobreixin el plaer de l'escriptura més lliure i espontània, menys planificada.

Cadascun de nosaltres guardem al nostre interior milers d'històries, d'experiències i de moments que es poden convertir en escrits. Per què no aprofitem les vivències dels alumnes per experimentar i fer venir ganes d'escriure de manera lúdica i imaginativa?

L'escriptura personal permet desenvolupar els propis interessos temàtics. Els temes que es proposen en *El meu llibre màgic* estan vinculats als sentiments i als moments que viu la nostra protagonista. Els gustos, les preocupacions, els desitjos, els secrets, les emocions, en són alguns exemples. Segurament es poden sentir identificats amb la protagonista, i podran buscar en el seu interior situacions viscudes sobre les quals vulguin escriure. Aquí també haurem de respectar el moment maduratiu de cada infant, alguns alumnes podran escriure una paraula, altres una frase i d'altres un petit text o un dibuix. Dedicarem també un espai perquè els alumnes que ho vulguin puguin compartir els seus escrits amb els altres.

5.7. Lèxic i llenguatge literari

Busquem cada paraula que desconeixem al diccionari?

A través de la lectura de *Maleït i embriuat* es pot ampliar de manera qualitativa i quantitativa el vocabulari dels alumnes i fer-los descobrir el llenguatge literari. Els haurem d'ajudar a fixar-se en alguns recursos que utilitza l'autora per donar més expressivitat i estètica a la lectura. En són exemples les comparacions, frases fetes i algunes metàfores. És interessant que coneguin i practiquin aquest tipus de recursos, que després poden anar incorporant als seus escrits.

Pel que fa al treball del lèxic, ens hi podem dedicar durant el procés lector: abans de llegir, mentre llegim i després de llegir. En aquesta guia trobareu algunes recomanacions per a cada capítol.

En alguns moments pot ser convenient presentar algunes paraules de vocabulari abans de lectura, sempre que conèixer-ne el significat sigui imprescindible per comprendre el capítol. Caldrà introduir els termes que els alumnes no podran deduir pel context o per l'anàlisi de la forma de la paraula. Al bloc 6 d'aquesta guia, on es recullen les orientacions per a les activitats del quadern de l'alumne, podeu trobar després de cada capítol un apartat anomenat *Vocabulari i expressions*. S'ha fet una proposta de les paraules i expressions que caldria comentar perquè els resulten difícils als alumnes de cicle inicial.

Durant la lectura s'hauran de potenciar activitats que permetin a l'alumne deduir el significat de les paraules desconegudes. Serà una bona excusa perquè el docent faci modelatge de les estratègies que un lector pot aplicar davant d'una paraula desconeguda:

- Llegir més a poc a poc.
- Descompondre la paraula en parts per veure si n'hi ha alguna que doni alguna pista.
- Rellegir o avançar en la lectura per descobrir pistes sobre el significat de les paraules.
- Observar elements del context o entorn: imatges, esquemes, glossaris...

En acabar la lectura del llibre, seria interessant preveure activitats posteriors de consolidació del lèxic.

En aquest sentit, es pot proposar que cada alumne triï de cada capítol dues paraules o expressions noves que li han cridat l'atenció, que li agraden i vol aprendre. Escriurà

cada una en una targeta de cartolina i a la part del darrere pot fer una explicació del terme o expressió mitjançant un exemple o amb les seves paraules. Pot utilitzar o crear una imatge que exemplifiqui el mot o expressió. Cada alumne pot tenir un sobre individual que personalitzarà i on anirà introduint les targetes de vocabulari.

Per retenir i dominar el vocabulari nou, cal oferir espais de conversa. Els alumnes haurien de poder parlar sobre els mots que van aprenent. En parelles, cada alumne pot mostrar les paraules del seu sobre. Es poden fer activitats diferents: un pregunta a l'altre què volen dir les seves paraules o poden dir una frase amb les paraules triades. Al final de la lectura del llibre hauran après un important volum de paraules i expressions noves.

5.8. Compromís lector. *Mission book*

La lectura ha de servir per comprometre'ns socialment?

Amb el nom de *missionbook* us proposem dur a terme un aprenentatge competencial, que fomenti l'esperit crític, que vagi més enllà de la lectura del llibre i que pugui contemplar bona part dels continguts transversals del currículum. Un aprenentatge basat en la resolució d'un problema, plantejat com un dilema moral o ètic. L'element motivador serà la lectura d'una carta que ens ha enviat la Bruna on exposa el problema de la contaminació. La nostra protagonista anima els alumnes a buscar solucions que estiguin al seu abast.

Aquest cas ha de permetre encetar un debat, treballar en equip, respectar els torns de paraula i arribar a acords.

5.9. Reflexió metacognitiva

Ens aturem mai a reflexionar sobre què estem fent i com millorar?

Un dels objectius en educació és el desenvolupament de l'autonomia de l'alumnat, però com podem ensenyar a l'alumne a ser autònom?

És necessari fer-los conscients del propi procés d'aprenentatge. Això vol dir que no n'hi haurà prou a ensenyar determinats continguts i estratègies, cal que fomentem una dimensió més interna, la dimensió metacognitiva, que els permeti avançar cap a l'autoregulació. Si l'alumne no reflexiona sobre els propis coneixements, no serà prou competent per autoregular-se.

En l'àmbit de la lectura, es tracta de fomentar la reflexió sobre el propi procés lector i el que aquest comporta. Els alumnes s'han de conèixer millor com a lectors, han de saber identificar les seves dificultats en la lectura, les seves habilitats, i reflexionar sobre què poden fer per llegir millor. D'aquesta manera, essent conscients del que saben i no saben fer amb la lectura, podran plantejar-se objectius de millora i les accions per aconseguir-los.

Al llarg del quadern, es proposen activitats de reflexió metacognitiva que permetran a l'alumne analitzar el seu procés com a lector. Reflexionar sobre com planificar la preparació d'una lectura en veu alta, valorar com ho ha fet, autoavaluar el que fa quan llegeix, portar el registre dels seus progressos, aprenentatges i problemes, són

exemples d'activitats metacognitives. Tot aquest treball ha de servir de base per poder entaular una conversa amb el docent i amb la resta de companys.

6. Guia d'activitats del quadern de l'alumnat

Hem de tenir present que l'objectiu del quadern és desvetllar el gust per la lectura. El quadern fa una proposta àmplia d'activitats. És obvi que no cal fer-les totes, com s'ha dit anteriorment, només és una proposta. Se suggereix que el docent faci la lectura seguida de tot el llibre (especialment, si és a 1r de cicle inicial), fent servir les propostes que ofereix aquesta guia abans de la lectura de cada capítol. Un cop s'ha llegit el llibre sencer, es pot anar fent la relectura de cada capítol i anar treballant el quadern. Depenent del nivell dels alumnes, podeu optar per fer les activitats oralment. Vosaltres coneixeu els vostres alumnes i heu de decidir quina opció s'adapta més bé a les seves necessitats.

El quadern està estructurat en tres blocs: abans de començar a llegir, mentre llegim i després de la lectura. A continuació presentem l'esquema de treball del quadern.

- Pàgina inicial

Es presenta la protagonista del llibre, la Bruna. Es pot comentar amb els alumnes com s'escrui Bruna, quines lletres té...

També trobareu una frase introductòria del quadern, que en forma de pregunta pretén crear expectatives als alumnes envers el llibre que llegiran. Poden compartir les seves opinions amb tot el grup classe.

6.1. Abans de començar a llegir

En aquest bloc trobareu vuit activitats que volen generar hipòtesis i motivació respecte al llibre.

- Activitat 1: autoconcepte lector

La primera activitat pretén generar una petita conversa al voltant dels hàbits i gustos lectors dels alumnes. El docent pot recollir informació sobre els seus incipients perfils lectors i sobre les accions que fan a l'hora de triar un llibre. És molt important conèixer quines actituds manifesten envers els llibres, ja que depenent de si són positives o negatives afavoriran comportaments favorables o distanciats de la lectura. Aquests comportaments són clau per determinar l'hàbit i l'autoconcepte lector.

- Activitat 2: el títol del llibre

Es presentarà el títol del llibre, també es pot escriure a la pissarra. El llegirem entre tots i plantejarem dues activitats imprescindibles per a l'adquisició del codi que volen potenciar l'aplicació de la via lèxica i fonològica.

L'activitat de buscar les paraules amagades dins del títol implica la descodificació per la via lèxica a partir del reconeixement global de la paraula. Podem trobar paraules com: mal, bruixa, ruixat, etc.

L'activitat de formar paraules noves a partir de les lletres del títol potencia la via fonològica. Podem trobar paraules com: bruixeta, bata, ram, etc.

També es poden portar a classe 3 llibres amb els títols tapats. Hauran de pensar quina de les tres portades serà la del conte que porta per títol *Maleït i embruixat*, tot justificant-ne l'elecció.

Mestra: Quina d'aquestes portades serà la del conte? Què us ho fa pensar?

- Activitat 3: el llibre per fora

Es vol que els alumnes explorin la coberta i les pàgines inicials. Cal que aprenguin els termes tècnics referits a les parts d'un llibre i a les dades principals (títol, autora, il·lustradora, col·lecció). En aquest cas a la coberta no surt l'editorial, com sol ser habitual, sinó la col·lecció. L'editorial del llibre, Estrella Polar, i el nom de la il·lustradora, la mateixa Cornelia Funke, s'hauran de buscar a les pàgines preliminars. Cal fer adonar els alumnes que l'autora és alhora la il·lustradora del llibre.

- Activitat 4: quia d'anticipació

Les guies d'anticipació són un exemple de bastida de suport que es pot utilitzar per treballar les hipòtesis lectores.

Els alumnes hauran de formular hipòtesis abans de la lectura contestant si creuen que són certes o no unes afirmacions sobre *Maleït i embruixat*. Un cop acabin de llegir el

llibre, hauran de reprendre aquesta activitat i comprovar si les seves hipòtesis eren encertades o no.

- Activitat 5: la coberta

L'estratègia lectora de fer hipòtesis és clau per a la comprensió. Quan un alumne no en fa, la lectura esdevé poc eficient. La formulació d'hipòtesis s'aplica en els tres moments del procés lector. En aquesta activitat els alumnes hauran d'observar la coberta i formular hipòtesis sobre el tipus d'història, els personatges i l'argument.

Un cop hagin llegit el llibre, revisaran aquestes hipòtesis inicials i comprovaran si són certes o no.

Si es vol, es pot plantejar, a partir de les hipòtesis que han fet, inventar entre tots un conte utilitzant l'estratègia metodològica de l'escriptura col·lectiva. Després de llegir *Maleït i embruixat*, podran comprovar si s'han apropiat o no a la veritable història.

- Activitats 6 i 7: l'autora

Es proposa una activitat d'escolta activa i treballar la selecció de la informació, una de les microhabilitats de la comprensió oral. La mestra farà la lectura de la biografia de Cornelia Funke per apropar i desvetllar la curiositat dels alumnes envers l'escriptora. Seguidament, faran una activitat de comprensió oral. Els alumnes llegeixin primer les preguntes abans de sentir el text.

Si, com a docents, voleu ampliar la informació de l'autora, podeu consultar la seva pàgina web: <http://www.corneliafunke.com/es> [consulta: 16/07/2018]. També la podeu mostrar als alumnes.

Text per llegir:

Cornelia Funke és una escriptora que va néixer el 10 de desembre del 1958 a Dorsten, Alemanya.

De petita volia ser astronauta o pilot. Quan era una nena, hi havia un dia a la setmana que era màgic per a ella: el dia de la visita, amb el seu pare, a la biblioteca municipal de Dorsten, per demanar una pila de llibres. Per poder arribar a les lleixes hi havia una escala de cargol. Per a Cornelia la biblioteca era com una caseta a sobre d'un arbre.

Va estudiar pedagogia i il·lustració a la universitat. Va treballar amb nens desfavorits, També va treballar com a dissenyadora de jocs de taula i il·lustradora de contes infantils. Però li avorrien les històries sobre les quals havia de fer les il·lustracions, així que es va animar a escriure els seus propis contes. Als 35 anys es va començar a dedicar a ser escriptora. Necessitava escriure, dibuixar i dissenyar.

L'obra de Cornelia Funke compta amb nombrosos èxits. En total, ha escrit una quarantena de llibres, que han estat traduïts a més de trenta idiomes. Ha rebut nombrosos premis.

Ara ja fa anys que es va traslladar a viure als Estats Units.

A l'activitat 7 es demana als alumnes que llegeixin altres títols de l'autora i els relacionin amb les seves portades. Es pretén treballar l'estratègia lectora de fer inferències. Demanarem als alumnes que busquin les pistes que han trobat per fer les deduccions.

- Activitat 8: la contracoberta

Partint de la lectura de la contracoberta per part de la mestra, els alumnes hauran de fer connexions amb altres lectures. L'estratègia lectora de fer connexions permet establir relacions entre el que llegim, i els nostres coneixements i experiències. Fer connexions facilita la comprensió lectora. També plantejarem que a partir de la nova informació, reelaborin les seves hipòtesis inicials i en formulin de noves.

6.2. Mentre llegim

El paper del docent ha de ser d'intermediari, de dinamitzador, de creador d'un ambient que convidi i ajudi a descobrir, a comprendre i a pensar sobre el que estem llegint.

Anteriorment ja hem comentat que la primera lectura del llibre la farà el docent en veu alta. Però abans de fer la lectura de cada capítol, plantejarem una activitat de descoberta del títol. La Bruna ens pot deixar una caixa amb pistes perquè els alumnes l'esbrinin.

CAPÍTOL 1

Abans de llegir el capítol:

Ensenyarem als alumnes la pista que ens ha deixat la Bruna: una bossa de patates petites o ensenyarem una fotografia. Les patates poden estar en una bossa de color fosc i, palpant-la, els alumnes poden intentar d'endevinar què hi ha a dins.

Un cop hagin endevinat el títol, demanarem que facin hipòtesis sobre què passarà.

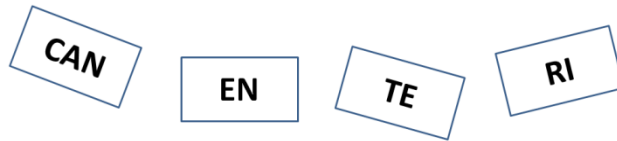
Mestra: Què creieu que passarà?

En aquest capítol surt una paraula que segurament desconexerán i que és important saber-ne el significat per comprendre la lectura.

Mestra: Hi ha una paraula una mica difícil que sortirà a la lectura. Sabeu quina és? A veure si la sabeu llegir?

SORTILEGI

Us dono una pista perquè descobriu què vol dir. Ordeneu aquestes síl·labes i trobareu una paraula que té el mateix significat que la paraula SORTILEGI.

Després de llegir el capítol:

- Activitat 9

Es farà una conversa a partir de l'observació de la cuina de la Bruna (pàg. 10). Els alumnes faran connexions amb les seves cuines i buscaran les diferències.

Es planteja una activitat de comprensió lectora i repàs dels situacionals: sobre, sota i dins. També hauran d'inventar noves frases sobre la imatge.

- Activitat 10

Activitat plàstica que té com a objectiu desenvolupar la creativitat dels alumnes. Hauran de crear un *estri de cuina màgic*. La cuina de la Bruna està plena d'objectes especials: les potes de la taula tenen sabates i mitjons, l'olla, la tetera, els gerros... estan caracteritzats amb aspectes humans (tenen braços, peus, ulls, nas, boca, i les seves expressions mostren el seu estat d'ànim). És important fer observar als alumnes aquests detalls que ha fet l'autora-il·lustradora.

Ara es tracta que cada alumne personalitzi el seu estri o moble de cuina barrejant collage amb dibuix. Oferirem imatges d'electrodomèstics i estris de cuina de les revistes i els alumnes els transformaran en objectes especials i màgics. Farem prèviament una pluja d'idees sobre com podran fer el seu estri màgic (posant ulls, potes d'animals, braços...).

- Activitat 11

Lectura de l'encanteri de la Bruna. Exercici de consciència fonològica: buscar les paraules que rimen.

Es poden portar l'encanteri a casa i memoritzar-lo, i a l'endemà cada alumne fa l'escriptura d'un text memoritzat. Els alumnes que tenen dificultats per escriure tot l'encanteri poden escriure les dues paraules que rimen: tiberi i encanteri.

- Activitat 12

Us proposem reforçar la identificació de les veus dels animals i les onomatopeies que produeixen. Les onomatopeies són un bon recurs per treballar la consciència fonològica.

És interessant comentar que cada llengua té les seves pròpies onomatopeies, malgrat que aquestes sorgeixin de la imitació de sons reals. Si tenim alumnes de procedència estrangera, podem demanar com es diuen aquestes onomatopeies en les seves llengües d'origen.

Podeu treballar aquest recurs interactiu a l'enllaç següent:

<https://www.educaixa.com/microsites/Letras/Onomatopeies/> [consulta: 16/07/2018]

(activitat de llengua), on els alumnes han de relacionar cada animal amb la seva veu.

- Activitat 13

S'aprofita aquest moment del llibre per establir una conversa amb els alumnes sobre l'hort, especialment si en tenen a l'escola. Parlarem del lloc on creixen les hortalisses i les fruites: a dalt dels arbres, als arbustos o sota terra. A l'activitat hauran de relacionar amb fletxes cada fruita i verdura amb el seu lloc de creixement. Recomanem la maleta pedagògica *De l'hort a casa*, on podeu trobar *l'HorTAC*, un CD-Rom interactiu amb propostes lúdiques per fer conèixer l'hort que permeten als alumnes jugar i, alhora, aprendre. Aquest material està disponible en servei de préstec a tots els centre de recursos pedagògics de Catalunya. També podeu trobar informació a l'enllaç <http://www.mamaterra.info/ca/de-lhort-a-casa.html> [consulta: 16/07/2018].

- Activitat 14

Recordem un fragment de la lectura. Els alumnes hauran d'inferir el significat de la paraula *renegar*. Aprofitarem per fer connexions amb les seves experiències personals i pensar en situacions de la vida quotidiana en què la gent renega.

Hauran de contestar una pregunta de comprensió literal. Al llarg de la lectura comprendran que *Maleït i embreixat* és el renec que utilitza la bruixa quan s'enfada i que dona lloc al títol del llibre.

Vocabulari i expressions: renegar, sortilegi, sobrevolar, tiberi, estimbar.

CAPÍTOL 2

Abans de llegir el capítol:

La Bruna ens ha deixat les paraules del títol del segon capítol. Els alumnes les ordenaran i entre tots el llegirem (veure annex).

MALA	SORT	BRUIXA	LA	D'UNA
------	------	--------	----	-------

Plantejarem la pregunta següent: *Quina pot ser la mala sort d'una bruixa?* Els alumnes formularan hipòtesis.

Després de llegir el capítol:

● Activitat 15

La comparació és una figura literària que consisteix a comparar dos termes que s'assemblen en alguna qualitat. A través de les comparacions que surten en aquest capítol, es proposa que n'inventin d'altres conservant-ne el significat i fent la il·lustració. L'estructura utilitzada conté l'adverbi «com».

● Activitat 16

Activitat plàstica en la qual o els alumnes han de respondre una pregunta de comprensió lectora del capítol amb un dibuix.

● Activitat 17

Exercici de recapitulació de l'encanteri del capítol. Hauran d'escriure les paraules finals de cada vers. Treball de consciència fonològica de les rimes.

Es plantegen dues preguntes obertes per fer-les oralment amb el grup classe. Els alumnes recapitularan com ho va fer la Bruna per aconseguir els pèls de gat. D'altra banda, aquesta història respon a l'estructura problema-solució. La novel·la planteja el problema de la Bruna i al llarg dels capítols es van proposant una sèrie de mesures per intentar resoldre'l. També es demana a l'alumnat que intenti buscar altres solucions per aconseguir els pèls de gat.

Vocabulari i expressions: esvair, perplexa, víctima, brandar.

CAPÍTOL 3

Abans de llegir el capítol:

La Bruna ens ha portat les lletres del títol en una bosseta. Les anem traient d'una en una, les exposem i entre tots les ordenarem i confegirem el títol nou (veure annex).

P	È	L	S	D	E	G	A	T
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Podem demanar que tanquin els ulls i lletregin el títol o alguna de les paraules que el formen, després que el lletregin al revés, començant per l'última lletra.

Aprofitarem per fer preguntes que activin els seus coneixements previs:

- Com són els gats?
- Què fan?

I també preguntes per formular hipòtesis:

- Quins personatges sortiran?
- Qui anirà a buscar els pèls de gat?

Després de llegir el capítol:

- Activitat 18

Resseguir el traç del títol i decorar-lo lliurement.

- Activitat 19

Relectura de l'encanteri del capítol i treball de l'estratègia de descobrir el significat de les paraules desconegudes. Es tracta que els alumnes reflexionin de les accions que fan quan no entenen una paraula. L'objectiu no és tant que encertin el significat de les paraules desconegudes com que reflexionin sobre què poden fer per resoldre buits de comprensió. És molt interessant que els diferents *trucs* es consensuin i es pengin a l'aula. Així, cada cop que algú no entengui una paraula, no servirà aixecar la mà de forma immediata i preguntar "Què vol dir...?" Caldrà que s'acostumin a seguir les pautes acordades.

Es planteja també una pregunta de comprensió sobre la lectura.

- Activitat 20

Ampliació de lèxic: famílies de paraules de *bruixa* i *escombra*. Fer veure als alumnes que una família de paraules està formada per totes aquelles paraules que s'han creat a partir d'una de més curta i amb la qual tenen una relació de significat.

- Activitat 21

Ampliació de lèxic: sufixos: augmentatius i diminutius. En aquesta activitat es plantegen els diminutius -et, -eta, i els augmentatius -ot, -ota.

- Activitat 22

Treball dels situacionals: davant, darrere, sobre i sota. A partir de les imatges elaborar frases utilitzant els adverbis adequats.

- Activitat 23

Els alumnes hauran de triar tres paraules del capítol de les quals pensin que tenen dificultat a l'hora d'escriure-les. Es tracta de potenciar la reflexió metacognitiva i ser conscient de possibles dificultats i buscar estratègies per superar-les. Poden utilitzar diferents trucs: pintar-les de colors, pintar de color diferent alguna lletra que els fa dubtar... També faran un exercici en parelles on un dels membre haurà d'escriure a l'esquena del company les paraules que ell ha triat i l'altre les haurà d'escriure. Després intercanviaran papers.

Recomanem el quadern per dominar l'estratègia ortogràfica per a cicle inicial de Daniel Gabarró

- Activitat 24

Es pretén comprovar la comprensió literal i interpretativa de l'alumne. Han de buscar la informació que no es correspon amb el llibre i escriure-la correctament.

- Activitat 25

A partir de l'observació de la imatge darrera del capítol, els alumnes aplicaran l'estratègia de fer connexions. Hauran d'identificar-se amb la Bruna i fer l'exercici de posar-se en el seu lloc. Es tracta que connectin amb els sentiments i emocions d'una altra persona. També és important que es fixin amb les emocions que es plasmen en la forma d'il·lustrar les expressions facials (la forma de la boca, dels ulls...). Cal anar fent aquesta anàlisi i comentar aquests detalls perquè els alumnes s'adonin que les il·lustracions són un suport a la comprensió. A través de les imatges han de fer inferències.

Vocabulari i expressions: endormiscat, aterrar, tombar, urpes, furot, estaquirot, tretze cases més enllà.

CAPÍTOL 4

Abans de llegir el capítol:

La Bruna ens ha portat el títol del quart capítol, però les lletres estan mig esborrades. Els alumnes hauran d'endevinar-lo (veure annex).

U N I E N C I U D T D E D O U I V A

És una activitat per fomentar la percepció global de la paraula, tot reconstruint paraules partides que estan representades només per la part superior. És un tipus d'activitat d'entrenament lector que pot ser una bona ajuda per millorar la fluïdesa lectora.

Després de llegir el capítol:

- Activitat 26

Els alumnes recordaran el títol del capítol que es presenta mig esborrat i l'hauran de resseguir i completar.

Ampliació de lèxic: cerca de la paraula *ensurt* al diccionari. Establir connexions amb les seves experiències.

- Activitat 27

Recapitulació d'un fragment del capítol, ordenant la seqüència d'imatges. Els alumnes escriuran una frase per a cada imatge. Es pot fer proposar que entre tots pensin la frase i, un cop consensuada, la dictin a la mestra (dictat a l'adult) i després la copiïn.

- Activitat 28

Els alumnes hauran de fer un exercici de còpia de l'encanteri que surt al capítol. Una altra possibilitat és demanar als alumnes que el memoritzin i després en facin l'escriptura. En ser un text que han après de memòria i que, per tant, és un text estable, facilita que els alumnes parin més atenció en una part del procés d'escriptura: la textualització. És un activitat que redueix la càrrega cognitiva en no haver d'estar pensant en la planificació del text.

- Activitat 29

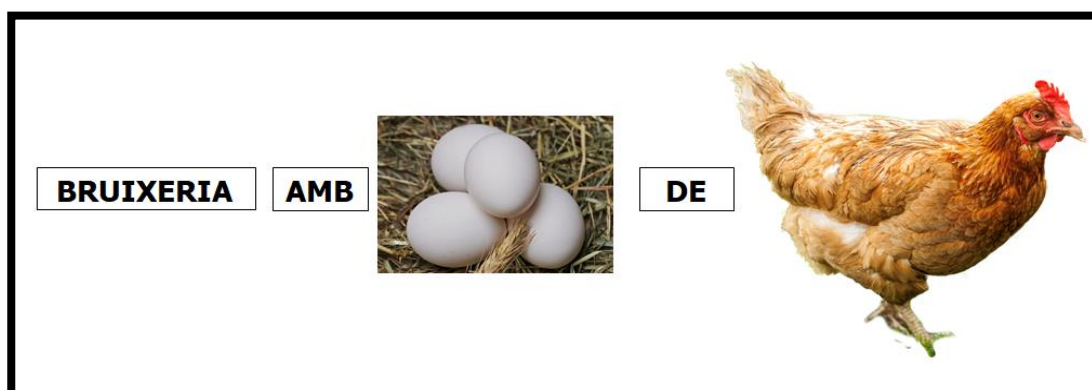
Frases fetes. Són un bon recurs literari que cal treballar amb els alumnes. Es proposa que els alumnes puguin distingir entre el sentit literal d'una frase feta i el sentit figurat. És una bona opció per recordar el significat de les frases fetes que van sortint més freqüentment a les lectures, buscar imatges o fer muntatges, fins i tot podem fer les fotografies als alumnes mateixos i tenir-les penjades a la classe o al racó amb els dos significats.

Vocabulari i expressions: enravenat, insolent, perplexa, alçar, esquivar.

CAPÍTOL 5

Abans de llegir el capítol:

Aquesta vegada la Bruna ens proposa descobrir el títol del cinquè capítol amb un enigma (veure annex).

Demanarem als alumnes que facin hipòtesis sobre què creuen que farà la Bruna.

Després de llegir el capítol:

- Activitat 30

Recapitular un moment important del capítol, ordenant els passos que fa la Bruna per fer l'encanteri darrer.

- Activitat 31

Els alumnes hauran d'imaginar i fer inferències sobre com deu ser la Bruna, el seu caràcter, les seves aficions... Recordarem les parts d'una descripció: característiques físiques i forma de ser (caràcter, habilitats i aficions). Els alumnes hauran de fer una descripció de la Bruna amb el suport d'una taula. Es pot plantejar elaborar de forma col·lectiva aquesta bastida de suport amb tot el grup classe.

En parelles, abans d'escriure la descripció de la Bruna, es pot compartir oralment.

- Activitat 32

Es planteja treballar l'estructura problema-solució de la història. Els alumnes hauran de recordar les solucions que va trobar la Bruna a cadascun dels problemes amb què es va afrontar. Al final de l'activitat hauran de reflexionar si la Bruna aconseguí realment el que volia.

Vocabulari i expressions: bruixeria, encuriosits, fumejar.

6.3. Després de la lectura

En aquest bloc darrer es presenten un conjunt d'activitats que tenen com a objectiu verificar les hipòtesis que s'havien formulat abans de la lectura, compartir opinions sobre el llibre, reflexionar i fer-ne una valoració crítica i proposar moments de reflexió metacognitiva.

- Activitat 33

El docent o els alumnes en parelles poden decidir quin fragment de la lectura volen llegir en veu alta.

Abans de fer la lectura, cal que parlin prèviament de quines accions poden fer per preparar-se-la bé. Es tracta que reflexionin i comparteixin amb el gran grup perquè així podran captar idees dels companys. El modelatge del docent explicitant en primera persona què fa ell per preparar-se una lectura també és necessari. Es pot tenir penjat a l'aula un referent amb els trucs que es poden utilitzar a l'hora de preparar-se una lectura.

Després es pot fer una activitat oral d'autoavaluació sobre com han llegit.

- Activitat 34

Hauran de tornar enrere i contrastar el que pensaven abans de llegir i després. És important fer una aturada i corroborar les hipòtesis inicials.

- Activitat 35

Joc d'ús social: sopa de lletres. Aquest tipus de joc desenvolupa les habilitats implicades en la descodificació. Tot i que és un joc concebut per jugar individualment, també poden jugar-hi en parelles.

Hauran de recordar els personatges i els espais del conte, elements fonamentals d'un relat.

- Activitat 36

Conversa oral on es pretén practicar amb els alumnes l'estratègia de fer connexions amb altres lectures i contes sobre bruixes, reflexionar sobre el personatge principal, aspectes del conte que els hagin sobtat...

Es vol estimular també una conversa sobre la seva opinió respecte al final del llibre, hauran de reflexionar sobre si s'esperaven un final com aquest i després pensaran de quina manera acabarien la història.

- Activitat 37

El llibre original està escrit en alemany. Es planteja una activitat que vol desenvolupar la competència plurilingüe, fent reflexionar els alumnes sobre les semblances i diferències entre llengües i el coneixement d'altres llengües d'origen dels companys. És important que valorem la diversitat lingüística i cultural de l'entorn pròxim i d'arreu.

- Activitat 38

L'activitat de pensar un títol per a un text és molt apropiada per desenvolupar l'estratègia de fer inferències.

- Activitat 39

Treball en parelles per fer una activitat creativa i pensar un nou personatge per a la història que acaben de llegir.

- Activitat 40

Aprofitem el moment perquè els alumnes pensin en algú a qui els agradaria recomanar aquest llibre. Les recomanacions ens donen una informació més subjectiva. Presenciar el model del docent permetrà als alumnes saber seleccionar quina és la informació que cal explicar, i organitzar-la i presentar-la de forma més coherent i ordenada. És important poder extreure'n entre tots quines són les pautes per fer una recomanació (anomenar les dades bàsiques: títol, autor..., opinar si els ha agradat, què els ha

sorprès, si els ha fet pensar en alguna experiència personal i acabar amb una frase que animi a la seva lectura).

- Activitat 41

Proposem fer una activitat de recapitulació. Es tracta de preparar amb el company o companya un resum oral de la història de la Bruna.

Per donar suport a l'activitat es facilita l'inici del resum amb la frase "La Bruna volia..." i es proporcionen quatre connectors que guiaran l'explicació. Els connectors són les paraules que ajuden a cohesionar el text. És imprescindible anar-los introduint en cursos inicials, malgrat que algú podria pensar que és un contingut més adequat per a cursos superiors. El treball dels connectors seqüencials (metatextuals) es pot treballar des de ben petits i són molt apropiats per treballar la seqüència d'un conte.

Amb el suport dels connectors, treballem l'estratègia de recapitular, recollint ordenadament el que passa en el conte. De la mateixa manera que amb els connectors, és molt important treballar ja des de petits aquesta estratègia que serà l'antecedent de la de resumir per a cursos superiors.

- Activitat 42

Aquesta és una activitat d'ampliació que vol fomentar l'esperit crític i la competència social i ciutadana. Es parteix de la lectura d'una carta que ens ha fet arribar la Bruna. Si es creu convenient, es pot escenificar la situació: el docent pot arribar a classe amb la carta. La Bruna manifesta el problema que tenim amb la contaminació. Ens demana, primer de tot, que ens informem bé del que és la contaminació i d'algunes solucions que han portat a terme algunes ciutats per combatre-la. Per això, ens proposa visualitzar algunes notícies de l'INFOK que tenen una durada d'entre un i dos minuts. Us proposem els enllaços següents:

- Les causes de la contaminació <http://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/les-causes-de-la-contaminacio/video/4805373/> [consulta: 16/07/2018].
- A cole, a peu <http://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/a-cole-a-peu/video/5325673/> [consulta: 16/07/2018].
- El dia sense cotxes <http://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/el-dia-sense-cotxes/video/5621272/> [consulta: 16/07/2018].

Seguidament, els alumnes hauran de fer una petita investigació a l'aula responent a la pregunta: Com us desplaça per anar a l'escola cada dia? Quin és el mitjà de transport utilitzat: a peu, bici, bus, cotxe, moto, metro, altres... També podem preguntar per quin motiu van amb aquest mitjà: perquè és més ràpid, més econòmic, més segur... i amb qui van habitualment a l'escola. Si van amb un adult, sols, amb amics, amb un germà o germana...

Es tracta de recollir tota la informació i fer-ne un gràfic i entre tots comentar els resultats.

Finalment, la Bruna ens proposa buscar informació sobre el projecte *Camí escolar, espai amic*. Aquest projecte pretén facilitar la mobilitat autònoma, segura i sostenible

dels escolars. Això vol dir que van a peu i sense l'acompanyament d'un adult, amb companys de diferents edats, per l'itinerari que té les condicions de més seguretat. Aquest projecte ja fa uns quants anys que s'ha posat en funcionament en alguns municipis. Barcelona va ser una de les ciutats precursors en la implantació dels camins escolars. Podeu visualitzar amb els alumnes la notícia *Un camí especial* de l'INFOK al següent enllaç <http://www.ccma.cat/tv3/super3/infok/un-cami-especial/video/4000972/> [consulta: 16/07/2018].

Trobareu més informació sobre els camins escolars a: http://www.genocat.cat/transit/infotransit/files/media/download/08_fem_transiting.pdf [consulta: 16/07/2018]
<http://www.torrefarrera.cat/ca/serveis/ensenyament/escola-la-creu-torrefarrera-1/diptic-cami-escolar> [consulta: 16/07/2018].

Es pot plantejar en forma d'escriptura col·lectiva la redacció d'una carta per enviar a l'alcalde o alcaldessa del municipi sol·licitant la participació de l'escola dins el projecte.

- Activitat 43

Autoavaluació. Aquest apartat és necessari perquè els alumnes reflexionin sobre el seu procés lector.

Es proposa fer una valoració personal del llibre de lectura, del quadern de l'alumnat, del cau d'escriptura personal i del racó que s'ha organitzat al voltant del conte. La baremació es farà pintant d'una a cinc escombres, segons si els ha agradat o no.

Es pot establir un diàleg sobre les seves valoracions. Podem recollir molta informació que ens serà útil per dissenyar o redissenyar noves activitats.

- Finalment, es proposa una activitat de metareflexió, per ajudar els alumnes a prendre consciència del que han après i del que es proposen millorar. És fonamental proposar aquest tipus d'exercici si volem fomentar l'autonomia de l'alumne. Cal que siguin conscients dels seus aprenentatges, dels seus progressos i del que els cal millorar. És interessant que després es puguin compartir les seves reflexions oralment.

7. Quadre resum d'activitats

PROCÉS LECTOR	CAPÍTOL	NÚM. ACTIVITAT	CONTINGUT	TIPUS D'AGRUPAMENT
ABANS DE LA LECTURA		1	Autoconcepte lector.	Individual/ compartir gran grup
		2	Reconeixement global de les paraules. Composició de paraules a partir de les grafies. Elaboració d'inferències.	Gran grup/ Individual
		3	Exploració del llibre i localització dades bibliogràfiques	Gran grup/ Individual
		4	Elaboració d'hipòtesis mitjançant una guia d'anticipació.	Individual
		5	Coberta del llibre. Elaboració d'hipòtesis i d'inferències.	Gran grup
		6	Coneixement de l'autora. Escolta activa.	Gran grup/ Individual
		7	Coneixement de l'autora. Estratègia lectora: fer inferències.	Individual
		8	Exploració de la contracoberta. Estratègies lectores: fer connexions i reformulació d'hipòtesis.	Gran grup
MENTRE LLEGIM	1	9	Gaudi lectura en veu alta del mestre. Observació i anàlisi de les il·lustracions. Adverbis situacionals: sobre, sota, dins. Estratègia lectora: fer connexions personals. Confeció de frases.	Gran grup/ Individual
		10	Expressió lliure amb diferents materials. Creativitat.	Conversa amb gran grup/ Individual

		11	Consciència fonològica: paraules que rimen.	Individual
		12	Elements lexicalitzats de la llengua: les onomatopeies. Diversitat lingüística i cultural.	Gran grup/ Individual
		13	Observació d'elements i fenòmens naturals. L'hort. Les fruites i verdures.	
		14	Estratègies lectores: inferir el lèxic desconegut i fer connexions. Comprensió literal.	Gran grup/ Individual
	2	15	Comprensió de les figures literàries més bàsiques així com del llenguatge figurat. Les comparacions.	Gran grup/ Individual
		16	Comprensió literal. Representació gràfica.	Individual
		17	Consciència fonològica: les rimes. Elaboració d'hipòtesis. Identificació amb el personatge principal.	Individual/ Gran grup
MENTRE LLEGIM	3	18	Gest gràfic: traç.	Individual
		19	Estratègia lectora: esbrinar el significat de paraules desconegudes. Comprensió inferencial.	Individual/ Gran grup
		20	Mecanismes de derivació i composició. Ampliació de lèxic: famílies de paraules.	Individual
		21	Mecanismes de derivació i composició. Ampliació de lèxic. Sufixos: augmentatius i diminutius.	Individual

		22	Confecció de frases. Adverbis situacionals: davant, darrere, sobre, sota.	Individual
		23	Reflexió metacognitiva sobre l'escriptura de paraules. Lletrejar paraules difícils.	Parelles
		24	Comprensió literal i inferencial.	Individual
		25	Observació i anàlisi de les il·lustracions i de les sensacions que transmeten. Identificació amb un personatge. Elaboració d'inferències i connexions.	Gran grup
	4	26	Percepció global de les paraules. Cerca de paraules al diccionari. Connexions amb les pròpies experiències.	Gran grup/ Individual
		27	Ordenació de seqüències d'imatges. Recapitulació. Espectura de frases.	Gran grup/ Individual
		28	Còpia o escriptura d'un text memoritzat.	Individual
		29	Recursos literaris: frases fetes. Sentit literal i sentit figurat.	Gran grup/ Individual
	5	30	Estratègia lectora: recapitular.	Individual
		31	Estratègia lectora: inferir el caràcter d'un personatge. Descripció literària.	Gran grup/ Parelles/ Individual
32		Identificació de l'estructura del conte:	Individual	

			problema-solució.	
DESPRÉS DE LLEGIR		33	Lectura preparada. Autoavaluació de la lectura en veu alta.	Parelles/ Gran grup
		34	Comprovació i verificació de les hipòtesis fetes.	Individual/ Parelles
		35	Joc d'ús social. Elements fonamentals d'un relat: personatges i espais.	Individual / Parelles
		36	Conversa literària. Connexions amb altres lectures que tenen una bruixa com a protagonista. Invenció d'un altre final per a la història.	Gran grup
		37	Diversitat lingüística i cultural.	Gran grup
		38	Estratègia lectora: inferir el títol.	Individual
		39	Invenció d'un nou personatge per a la història.	Parelles
		40	Elaboració d'una recomanació lectora.	Reflexió individual/ Gran grup
		41	Estratègia lectora: recapitular. Ús de connectors seqüencials.	Parelles
		42	Compromís lector. Competència social i ciutadana. Problemes mediambientals: la contaminació. Mobilitat segura. Interpretació i elaboració de gràfics a partir del comptatge.	Petit grup/ Gran grup
	43	Autoavaluació. Valoració del progrés i treball personal	Individual/ Gran grup	

ACTIVITAT	CONTINGUT	TIPUS D'AGRUPAMENT
El meu llibre màgic. Quadern d'escriptura personal	Espectura personal. Producció d'un text literari a partir dels models treballats.	Individual/ Compartir amb gran grup

8. Material complementari

Material per als capítols (abans de llegir)

CAPÍTOL 1

EN

CAN

TE

RI

CAPÍTOL 2

MALA

SORT

BRUIXA

LA

D'UNA

P

È

L

S

D

E

G

A

T

CAPÍTOL 3

CAPÍTOL 4

I NI ENCIPT DE DDIIVA

CAPÍTOL 5

BRUIXERIA

AMB

DE

Material racó de la Bruna

- Configir el títol amb lletres o síl·labes. També poden formar noves paraules amb les lletres del títol.

M	A	L	E	ï	T
I	E	M	B	R	U
I	X	A	T		

MA

LE

ïT

I

EM

BRUI

XAT

Ma

le

it

em

bruix

at

i

- Relacionar els noms amb els personatges (paraula i síl·labes).

gat

Bruna

gripau

gallina

escombra

cabra

olla

Bru

na

gri

pau

ga

lli

na

es

com

bra

ca

bra

o

lla

gat

- Busca al llibre les imatges que van bé amb aquest text.

La Bruna renega quan veu que les patates són molt petites.

Pàgina...

La Bruna s'ha tornat molt petita amb l'encanteri.

Pàgina...

El gripau va escopir sobre les patates.

Pàgina...

Les gallines van cloquejar.

Pàgina...

La Bruna s'enfila a l'escombra màgica i comença a volar.

Pàgina...

La Bruna està a punt d'agafar els pèls de gat, però el gat es desperta.

Pàgina...

Una nena agafa la Bruna.

Pàgina...

La Bruna s'escapa amb els pèls de gat.

Pàgina...

La gerra va dur aigua i l'ouera va dur un ou per fer l'encanteri.

Pàgina...

La Bruna salta dins l'olla i es fa gran, però ara té els cabells blaus.

Pàgina...

- Ordenar les frases dels encanteris. Es retallen i es posen en sobres diferents.

Vull fer un bon tiberi!

**Engreixeu-vos petites,
amb aquest encanteri!**

Maleït i embruixat!

Necessito pèls de gat.

Afanyeu-vos, porteu-me'n un bon grapat!

Gat, gatot,

amb urpes de furot,

la Bruna t'embruixa i amb un sol mot

t'ordena que et quedis com un estaquirot

Vet aquí un gat,

vet aquí un gos,

jo toco el dos!

- Veritat o mentida. Retallar les frases i els alumnes les hauran de classificar. Es pot tenir una cartolina plastificada dividida en dues parts: en un costat escrivim VERITAT, i en l'altre, MENTIDA.

A la Bruna li ve de gust menjar mongetes.

La Bruna va al jardí a buscar patates.

El gripau va escopir sobre les patates.

Les gallines van belar.

La cabra va raucar.

A la Bruna li agraden els gats.

La Bruna fa un encanteri i les patates es tornen grosses.

La Bruna té una escombria màgica.

Un home trepitja l'escombria de la Bruna.

La Bruna es va fer amiga de la nena.

La Bruna fa una poció màgica a l'olla.

Al final, la Bruna té els cabells verds.

- Frase maleïda

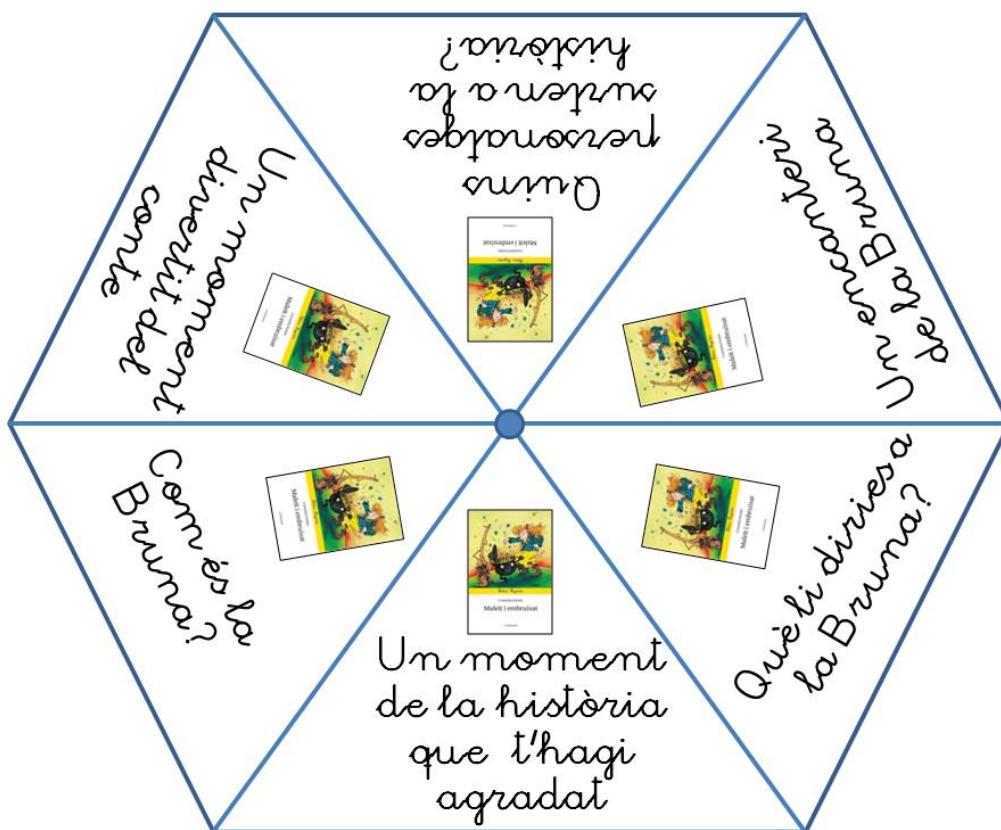
Es retallen els cartronets de cada frase i es posen ordenats al mig de la taula boca avall. Es tria qui comença i cap a quin costat se seguiran els torns. El primer jugador agafa el primer cartronet i comença la frase amb la paraula que li ha sortit. El jugador següent agafa el segon cartronet i repeteix la paraula anterior i n'afegeix la nova. Així es continua fins aconseguir dir la frase sense equivocar-se.

La	Bruna	vol	menjar
patates,	però	són	massa
petites.			

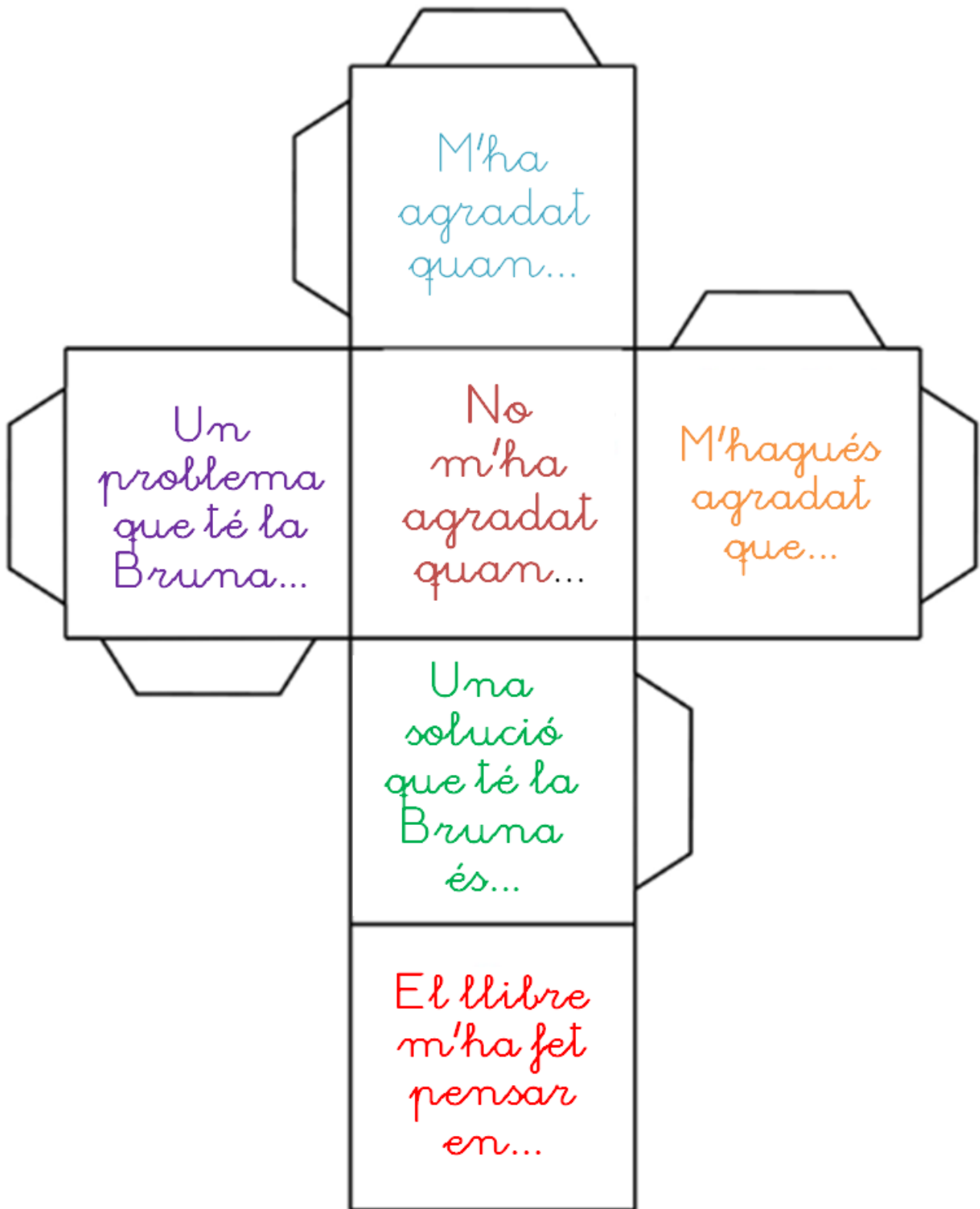
La	Bruna	quan	s'enfada
sempre	diu:	Maleït	i
embruixat!			

La	Bruna	necessita	pèls
de	gat	per	tornar
a	fer-se	gran.	

- Joc de la Bruna. Es necessita un clip i un llapis. Es posa el clip al centre i s'aguanta amb el llapis. Poden jugar en parelles o en petit grup. Es fa girar el clip i l'alumne/a ha de contestar la pregunta corresponent. Si es vol que sigui un joc competitiu, es pot acordar que qui contesti abans les 6 preguntes és el guanyador/a.

- Dau de lectura. Es pot jugar en petit grup o parelles. Han d'anar llençant el dau i contestant les preguntes després d'haver llegit el llibre..

- Què vols fer després de llegir?
Es poden plantejar diferents propostes per fer un cop han llegit el llibre. Els alumnes triaran la que els agradi més.

Fer un dibuix

Copiar un tros de
la història que
t'hagi agradat

Inventar els
ingredients d'una
poció màgica

Escriure una
carta a la
Bruna

Llegir el conte
amb un company
o companya

Escriure una
carta a l'autora

9. Bibliografia i webgrafia

CALERO, A. *Cómo mejorar la comprensión lectora. Estrategias para lograr lectores competentes*. Wolters Kluwer. 2011.

CASAS, L. *Tot Dahl*. Editorial La Galera. 1999.

CENTELLES, J. *La biblioteca, el cor de l'escola*. Associació de mestres Rosa Sensat, 2005.

CHAMBERS, A. *Dime*. México: Fondo de Cultura Económica, 2007.

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *La lectura en un centre educatiu*. Departament d'Ensenyament, 2013.

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0015/4fcb7f08-acc8-43ad-b1bf-5f303ec82902/lectura_centre_educatiu.pdf [consulta: 16/07/2018].

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *La fluïdesa lectora*. Departament d'Ensenyament, 2013.

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0045/43f3eddc-68ea-485b-a733-ced27a079145/16_fluidesa_lectora.pdf [consulta: 16/07/2018].

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *El gust per llegir a educació infantil i a educació primària*. Departament d'Ensenyament, juny de 2014 i 2a edició actualitzada: abril de 2016.

http://xtec.gencat.cat/web/.content/projectes/lectura/impulslectura/materialsformacio/gustperllegir/documents/gust_llegir_infantil_primaria.pdf [consulta: 16/07/2018].

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Presentació i recomanació de llibres: una activitat per al foment de la lectura autònoma*. Departament d'Ensenyament, 2013.

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0057/76ec51e8-c03c-4836-8eba-641a4f3d6d77/8_presentacio_recomanacio_llibres.pdf [consulta: 16/07/2018].

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Parlem de llibres. La tertúlia literària*. Departament d'Ensenyament, 2013.

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0002/0cd6b76d-e73a-4c33-8f30-b19c4e501e7a/9_parlem_de_llibres.pdf [consulta: 16/07/2018].

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Activitats per treballar les estratègies de comprensió lectora a l'educació infantil i al cicle inicial de primària*. Departament d'Ensenyament, 2013.

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0076/b4ed061c-3a75-40f1-b436-4e3073aff118/10_activitats_estrategies_comp_lectora.pdf [consulta: 16/07/2018].

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT. *Conferències araESCRIC EI-CI*

<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/escriptura/ara-escric/conferencies/ei-ci/> [consulta: 16/07/2018].

MORA, J.M. VALLÈS, C. ESCUTIA, M. *HortAC. Dins de la Maleta pedagògica "De l'hort a casa"*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament, 2010.

PÀGINA WEB OFICIAL DE CORNELIA FUNKE
<http://www.corneliafunke.com/es> [consulta: 16/07/2018].

TEIXIDOR, E. *La lectura i la vida*. Columna Edicions, 2007.